

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

2. IV. 1961, НИИ, БЕОГРАД
бр. 534, стр. 8

Група Мугри у знаку надреализма

Пре годину и више дана видели смо у Београду изложбу македонске уметности која је приказала покушаје македонских сликара и вајара да у брзом темпу савладају заосталост и у својој републици развију осећање за ликовну уметност. Ако је, стога, прошла изложба имала просветарски карактер, испуњен како племенитим настојањима, тако и заблудама, ситуација је са групом Мугри другачија. Између ове две изложбе учињен је један одлучан корак, рекли бисмо: за ликовно стваралаштво у Македонији судбоносно значајан.

Јер, група Мугри, посматрана као целина, са свим врлинама и манама, и оним нејасно-конфузним уводом у каталог, представља нешто што високо превазилази ниво покушаја и афирмације се као одређени резултат. Уметнички нејединствена, као и све групе у нас, Мугри оставља далеко иза себе оне прве кораке и децје болести македонске уметности, болести импресионистичко-фовистичке од којих се још нису излечили и неки наши развијени центри. Од покушаја да се ослободу измеђуратних традиција, па до заоста нових и свежих звукова, чланови групе морали су да учине озбиљан напор, јер је од рушења старог до изградње новог пут необично тежак и компликован. То показују и струјања унутар групе, различити погледи који се, ипак, могу да сведу на нешто заједничко.

Свакако да највише импресионира, колико и збуњује, један јаки талас надреализма у овој групи. Појављује се он овде у неколико видова: у класичном (Куновски), монументалном (Шијаковић, Ивковић) или у посебном облику где се прожима са апстракцијом (Мазев, Калчевски). Иако је израз појединачно инспирисан различитим западноевропским појавама, па и

пак још далеко од њих, група Мугри као целина покреће једно од најактуелнијих питања западноевропске уметности. Ради се заправо о обнови и новом појављивању надреализма, о његовом несаломљивом и неуништивом аутоматизму који данас налазимо час у методу, час у изразу, час у новој технологији. Јер, сви ти нови колажи и лепљени материјали, сва та шприцања и штампања фактуре нису ништа друго до продужетак надреалистичке негације. Из овога је изишао и целокупни енформел западноевропске уметности.

Ову виталност надреализма видимо и код македонских уметника. И то не само код Куновског, Шијаковића и Протугера („Шах“), где је евидентно присутан, већ и код других: у фигуралној замисли Ивковића (атмосфера), или у апстрактној концепцији Мазева („Златно острво“), Калчевског и Лозановског или у скулптури код Хаџи-Вошкова. Чак и до Кондевског, до његовог фигуралног схватања ослоненог на традиционални сензибилитет, надреализам је продорно у технолошки процес и у аутоматистички однос фигуре и екстеријера („Порушени традици“). Најдаље су од надреализма Бецков и Говчић, први стога што је у традицијама класичне апстракције, а други што се везује за домаће традиције између два рата.

Са групом Мугри, без обзира на извесне промашаје и неуједначени квалитет, македонско сликарство и вајарство су закорачили у једно ново поглавље свога развоја. Група је стварно оно што и симболично у своме називу садржи: праскозорје нове и напредне македонске уметности.

Лазар ТРИФУНОВИЋ